

POETUL LUCIAN BLAGA: FILOSOFIA IUBIRII

Lidia GROSU,
poetă, critic literar, USM.

Intenția mea cu această, poate nu nouă, în ansamblu, dar totuși nobilă încercare de reevaluare, din perspectiva filosofiei iubirii, a creației poetului român Lucian Blaga este și o expresie a tentației sesizării propriei lumini, descoperind, printr-o activitate intelectuală, că duelul cu ambiția ar stimula prefigurarea ipostazei de “donator de sânge la spitalul cuvintelor” (definiția aforistică a *scriitorului* îi aparține lui Lucian Blaga, “Elanul insulei”, 1977), dar și materializarea unui alt gând profund al autorului în favoarea descoperiri noastre interioare, ca imbold la perfecțiune: “Lupta reușește mai ales acelor care iubesc mai mult lupta decât succesul (1). Evadarea în dimensiunea Lucian Blaga – un univers larg, cu o densitate a culorilor bucuriei a căror „prizonierat” îți stimulează calitatea de filosof al zilei, când este vorba de cucerirea nemărginirii, cu îndemânarea celui “străbătut de-avânt (“*C-o mare de îndemnuri și de oarbe năzuinți / în mine / mă-nchin luminii voastre, stelelor, / și flăcări de-adorare îmi ard în ochi, ca-n niște candelă de jertfă.* (Stelelor)) și cu ponderea la iluminarea întru înțelegerea propriei existențe, așadar și celei a unei lumi, întru umplerea golurilor cu produsul unei veritabile conștiințe asumate ce ar stopa surparea liniștii cu exces de durere (*Un vânt răzleț își șterge lacrimile reci / pe geamuri. Plouă. / Tristeți nedeslușite-mi vin, dar toată / durerea, / ce-o simt, n-o simt în mine, / în inimă, / în piept, / ci-n picurii de ploaie care curg... / Și altoită pe fiița mea imensa lume cu toamna și cu seara ei / mă doare ca o rană. / Spre munți trec nori cu ugerale pline. / Și plouă* (Melancolie) ar fi o susținere a probei la măiestria de a capitula în fața acestui mister și a ceda inspirației, detaliu semnificativ întru a dezvălui exaltarea sufletească intens trăită („...Poeziile lui Blaga sunt bucăți de suflet, prinse sincer în fiecare clipă și redată de o superioară muzicalitate în versuri care, frânte cum sunt, se mlădie împreună cu mișcărilor

sufletești însele”) (2) și a o împărtași întru aplanarea unui conflict cu propriul sine supravegheat, sub auspiciul notelor criticii literare, de proșteptimea gândului în toată expresivitatea, pe agenda de azi, ca și pe cea de ieri, deși s-au împlinit mai bine de 130 de ani de la nașterea scriitorului: “Sufly liric autentic” (3), poetul Lucian Blaga a rămas să se remarce prin “beția dionisiacă, declanșată pe scară cosmică, (care) este expresia - în plan imaginativ - apetitului tineresc de viață, reprimat în ordinea empirică” Criticul va aprecia în continuare ipostaza autorului de „vizionar ce trăiește problematizând” (4) („*Lumina și păcatul, / îmbrățișându-se, s-au înfrățit în mine-nțtia oară / de la-nceputul lumii, de când îngerii / strivesc cu ură șarpele cu solzii de ispită, / de când cu ochii de otravă șarpele pîndește / călcîiul adevărului să-l muște-nveninîndu-l*” (Pax magna)), eul sugerând că omul este ispitit de o „aderare”, niciodată prevăzută, la păcat, în cadrul căreia lumina, strâmtorată de lanțul ispitelor, pretinde, pe cât e posibil, recuperarea spațiului meritat în sufletul omenesc.

Filosofia presupunând mereu apariția unor frecvente întrebări pe seama unor răspunsuri la întrebările anterioare, creația lui Lucian Blaga este o sursă inepuizabilă de interpretări ale textului ce permite dezvoltarea continuă a unui conținut valoros de idei anunțat în chiar cadrul unei „tăceri abisale de peste ani” ce ar fi spartă de căderea, cu rezonanță, a roadelor mult așteptate din pomul vieții (“*Ades un zgomot surd mă face să tresar./ Să fie pașii sprinteni ai iubitei mele, / sau e moartă și ea / de sute de mii de ani?/ Să fie pașii mici și guralivi ai ei, / sau poate pe pămînt e toamna / și niște fructe coapte-mi cad mustoase, grele, / pe mormînt / desprinse dintr-un pom, care-a crescut din mine?*” (Gândurile unui mort)) întru o redescoperire a rostului vital al omului de creație ce i-a asigurat o ținută demnă în albia semnificativului „a fi” prin prisma sentimentului a iubi viața (“...rostul iubirii este să restabilești pentru o clipă haosul inițial din care să se nască o lume nouă...” (Lucian Blaga)) până la sacrificiu, continuând edificarea „Coloanei...” lui Brâncuși: „*Sapă, frate, sapă, sapă / până când vei da de apă. / Ctitor fii fântânilor, ce / gura, inima ne-adapă. / Prinde tu-n adânc izvoare – / de subt strat stihie blândă. / Să se-aleagă din argilă / ochiuri lucii de izbândă...*”. (Sapă, frate, sapă, sapă)

Reconsiderat ca evadare în metafizică, spațiu în care eul devine o rezonanță a florilor în dorința de cercetare a infinitului fenomenelor uluitoare iremediabile ale lumii și de exprimare inedită a limbajului acestora (*Soarele în răsărit / –de sânge-și spală-n mare / lancile, cu care a ucis în goană noaptea /ca pe-o fiară. Eu / stau pe țarm și / – sufletul mi-e dus de-acasa. / S-a pierdut pe-o cărăruire-n nesfârșit și nu-și gasește / drumul înapoi* (La mare), acest mistic zbor al poetului Lucian Blaga se anunță ca o raportare la o realitate trăită cu efervescență de către un ostatec al iubirii – sentiment ce este țesutul fin dintotdeauna al ființei umane: „*Iubești - când simțiri se deșteaptă / că-n lume doar inima este, / că-n drumuri la capăt te-asteaptă / nu moartea, ci altă poveste*” (Iubire). De altfel, criticul literar, academician Mihai Cimpoi, referindu-se la filosoful Lucian Blaga va consemna următoarele: „Conștiința umană se manifestă în două orizonturi: cel al lumii concrete și cel al misterului, acesta determinând și calitatea omului de creator de valori, înzestrat cu darul de a converti misterele în metafore revelatorii și în tipare abisale” (5) De fapt, ideea: „Conștiința umană trăiește într-un climat de valori spirituale, iar filosofia s-a străduit aproape întotdeauna să elucideze substratul și natura acestor valori” (6) îl va conține atât pe poetul, cât și pe filosoful Lucian Blaga, proiecția eului fiind în toate cazurile cea a înseninării clipei cu aplicarea sinesteziei – tehnică literară ce presupune transpunerea metaforică a datelor unui simț în limbajul altui simț. Un exemplu elocvent în acest sens este poemul „Liniște”, în care energia este recepționată ca sunet („*Atâta liniște-i în jur de-mi pare că aud / cum se izbesc în geamuri razele de lună*”), Eugen Lovinescu descriind acest procedeu în felul următor: „...Pentru a reda impresia liniștei, el cel dintâi a auzit zgomotul razelor de lună bătând în geamuri. Imaginea nu este unul din elementele poeziei lui Lucian Blaga, ci pare poezia lui însăși” (7). De fapt și în continuare vom observa această împletire a simțurilor când timpul trecut devine conturul nu doar văzut, ci trăit și venerat de un prezent („... *În piept / mi s-a trezit un glas străin / și-un cântec cântă-n mine-un dor, ce nu-i al meu / Se spune, că strămoși, cari au murit fără de vreme, / cu sânge tânăr încă-n vine, / cu patimi mari în sânge, / cu soare viu în patimi, / vin, / vin să-si trăiască mai departe / în noi / viața netrăita* (“Liniște”),

distingerea vocilor generațiilor, ca organism viu, constituind mărturia că numai astfel poate fi declarată instaurarea armoniei în cadrul evaluării/aprecierii nivelului rezonanței între ceea ce a fost și impactul ei pozitiv asupra a ceea ce este, specificat ca determinant al Universului Iubirii și raportat la sufletul omului pe care filosoful Lucian Blaga îl va recunoaște ca lume a lui Dumnezeu: „Cele mai minunate cuvinte, ce-au fost rostite cândva pe pământ, sunt: Împărăția lui Dumnezeu nu vine ca înfățișare externă. Nici nu poți zice , că este aici sau dincolo, – căci, iată, Împărăția lui Dumnezeu este în voi înșivă. Orice reformă radicală religioasă trebuie să porceadă din cuvintele acestea. Să nu pornească oare și la noi – tot de aici?” (8) O astfel de gândire nobilă îl selectează pe poet ca reacție de condensare dintre idei („*Acesta-i drumul tău*”, *mi-au zis părinții, / pornești din văi s-ajungi în slava minții...*” (Anii vieții)) și clipe-instantanee trecute prin fibra ființei („*Prin anul lung, ah, lung, de altădat*” / *de-abia iubirea m-a întemeiat*. (Anii vieții)), al căror produs valoros este sentimentul – deloc accidental – al iubirii, cu alura metaforei ce implică o pondere religiozității creștine prin a-i asigura calitate vieții prin viață: „*Iubești – când simțuri se deșteaptă / că-n lume doar inima este, că-n drumuri la capăt te-așteaptă / nu moartea, ci altă poveste*” (Iubire).

Așadar, concentrare totală la ceea ce numim viață, cu toate aspectele ei de mister (“*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii / și nu ucid cu mintea tainele, ce le-ntâlnesc / în calea mea / în flori, în ochi, pe buze ori morminte...*” (Eu nu strivesc corola de minuni a lumii)), Lucian Blaga este un descoperitor de sensuri și un erudit predicator , dar nu numai ca specialist al domeniului profesat – filosofie, noțiune ce conține sintagma *philia – iubire; sophia – înțelepciune*, adică iubire de înțelepciune” – în calitate sa de absolvent al Facultății de Teologie din Sibiu (1917), al Facultății de Filosofie de la Universitatea din Viena (1920) și de profesor angajat la Catedra Filosofia Culturii a Universității din Cluj-Napoca, ci și de cea de trăitor al sentimentului autentic de bun creștin, biblia rămânând simbolul credinței cu cel mai profund tratat de iubire trăit în imensitatea ce va conține viața autorului ca pe o cea mai elocventă enigmă despre enigme care rămâne și al cărei sens îl interpretează: “Cu cât lămurim printr-un fenomen sau printr-o lege mai multe

enigme, cu atât devin ele însele mai enigmatice: aş vorbi în privinţa aceasta foarte bucuros despre un principiu al conservării enigmelor (9)

Deja prin însuşi titlul primului volum de poezie – “Poemele Lumini” (1919) – Lucian Blaga se anunţă un mesager al calităţilor profund umane pe care le promovează în cadrul actului de creaţie, trăind uluirea de fiecare dată ca pentru întâia oară, parte a axei vieţii fiind veneraţia originii, dar şi valorificarea tainei ce o înconjoară şi care e o deschidere cu alte semne de întrebare care provoacă definirea mereu total indefinită, fiecare răspuns fiind mereu o destrămarea a întunericului în sute de întrebări născătoare de lumină: “...*Lumina altora / sugrumă vraja nepătrunsului ascuns / în adâncimi de întuneric, / dar eu, / eu cu lumina mea sporesc a lumii taină – / şi-ntocmai cum cu razele ei albe luna / nu micşorează, ci, tremurătoare, / măreşte şi mai tare taina nopţii, / aşa îmbogăţesc şi eu întunecata zare / cu largi fiori de sfânt mister şi tot ce-i neînţeles / se schimbă-n neînţelesuri şi mai mari / sub ochii mei – / căci eu iubesc / şi flori şi ochi şi buze şi morminte*” (Eu nu strivesc corola de minuni a lumii...). Radiografierea a cunoaşterii lumii cu recunoştinţa pentru “stropul din lumină” care este (“*Lumina ce-o simt / năvălindu-mi în piept când te văd, / oare nu e un strop din lumina / creată în ziua dintâi, / din lumina aceea-nsetată adânc de viaţă?*” (Lumina)), eul polemizează pe seama “*setei de lume şi soare*” în viaţa cu cele “trei feţe” ale omului (“Copilul râde: / „Înţelepciunea şi iubirea mea e jocul!” / Tânărul cântă: / „Jocul şi înţelepciunea mea e iubirea” / .Bătrânul tace:”Iubirea şi jocul meu e înţelepciunea”).(Trei feţe), toate semnificative şi uneori trăite concomitent (“*Sunt ca o moară lângă râu. / Obişnuitu-s-a gândul / să doarmă în mine / vârste de-a rândul* (Moara), dar pledând totuşi pentru păstrarea consecutivă în fiecare dintre aceste dimensiuni pe cea a copilului, acesta realizând inspectarea păstrării calităţilor, ca reglul al seismelor psihologice, într-o lume de vis intangibilă, cu simbolul inocenţei, cuminţeniei şi al invenţiei şi cu rolul de suveran asumat inconştient al situaţiei în care Dumnezeu este neglijat, declarându-L „locuitor” al sufletului uman în afara oricăror remize: “*O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat! / Să nu se simtă Dumnezeu / în mine / un rob în temniţă – încătuşat*” (Vreau să joc).

De “un lirism intens, extatic (...) care atinge vibraţia copleşitoare

a pânzelor lui Van Gogh” (10), poezia lui Lucian Blaga, (*Traduc întotdeauna. Traduc // în limba românească / un cântec pe care inima mea / mu-l spune îngânat, suav, în limba ei* (Stihuitorul)), “veșmânt în care ne îmbracă iubirea și moartea”, poartă un ecou al intraductibilului, sonorizat mereu de un dictat al inimii: “Când fiecare celulă din noi devine o inimă, atunci suntem bolnavi. Dar numai iubirea ne încearcă în acest chip” (Lucian Blaga, *Elanul insulei*). De altfel, critica literară, în persoana lui Daniel Dragomirescu, îi va atribui lui Lucian Blaga afinitățile sale cu expresionismul austro-german de care a fost influențat în timpul studiilor, combătând astfel ideea lui E. Lovinescu de a se fi aflat sub zodia impresionismului francez (11). Prin urmare, iubirea își poartă antetul său în multiplele imagini asociate ce se interpătrund în creația acestui autor: Dumnezeu-iubirea / iubirea- Dumnezeu; Dumnezeu-lumina / lumina-Dumnezeu; Dumnezeu-cuvântul / cuvântul-Dumnezeu, dar și femeia-lumină (“*În curând n-o să mai pot bea nimic. În curând n-o să mai pot mânca nimic. Căci femeia pe care o iubesc schimbă în lumină tot ce atinge*” (din “*Elanul insulei*” (1977)), femeia-cuvânt (“*Un text și-o melodie / e iubita mea / cuvânt acoperit de cântec, / cuvânt ce nu-l pot descifra...*”), ipostaze coagulate în acest “Ermetism” și favorizate de aceeași aureolă a codificării / decodificării prin alte cifruți neanunțate ale înțeleșurilor lumii, ce se încadrează în formulele anterior menționate pentru care autorul păstrează și un pretext: “Când Dumnezeu se îndrăgostește de-o creatură sau ființă, privirea Sa stăruie asupra lor, ca „frumusețe” a lor” (*Elanul insulei*). Este poate cea mai concludentă idee în opera lui Lucian Blaga că tot ce este frumos este iubire și poartă chipul lui Dumnezeu. Dacă facem trimitere la afirmația lui Einștein în “Scrisoarea secreta catre fiica sa Lieserl” – “Iubirea este Lumina, care ii lumineaza pe cei ce o ofera si o primesc” (12) – vom conchide următoarele: fără a-l cunoaște pe Lucian Blaga, autorul teoriei probabilităților i-a ofeit un loc de veci printre semănătorii de lumină. Valorificând această energie de-a lungul scurtei sale vieți, poetul- filosof, prin aspirația sa către iubirea prin cunoașterea Creatorului, și-a meșterit inedita icoană cu chipul Cuvântului, adică cu cel al Iubirii pentru Dumnezeul din sufletul său, predispus a fi cel al lumii întregi. Intuitiv conștientizând că “Dumnezeu este iubirea, iar rodul acestei iu-

biri este cosmosul paradiziac” (13), în zborul metafizic, cu excelenta calitate de traducător al limbajului simțurilor în ipostază de sinestezio-
log, Lucian Blaga ne invită la masa rotundă a eternității operei sale ce
ne îndeamnă la o continuă cugetare într-un drum infinit al anotimpurilor
fără a le neglija asupra a ceea ce suntem și cine ne dorim să fim: “*A
cunoaște. A iubi. Înc-o dată, iar și iară, / a cunoaște-nseamnă iarnă, /
a iubi e primăvară*” (Primăvara)

Referințe:

1. Blaga Lucian, *Pietre pentru templul meu*, 1920, <http://surse.citatepedia.ro/din.php?a=Lucian+Blaga&d=Pietre+pentru+templul+meu>
2. Iorga Nicolae, “Rânduri pentru un tânăr”, // *Neamul românesc*, 1 mai 1919 <http://romanianliterature.tripod.com/ro/blagacrit.html>)
3. Călinescu G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Ed. Minerva, a.1988
4. Micu Dumitru. *Lirica lui Lucian Blaga*.- București, Editura pentru Literatură, 1967;
5. Cimpoi M., „Destinul valorilor” // „Literatura și arta, 14 mai, 2015, p. 4.
6. Blaga L., „Trilogia valorilor”, București, 1976
7. Lovinescu E., „Critica și literatura IV, Sburătorul literar. I, 22,11 febr.,1922, <http://romanianliterature.tripod.com/ro/blagacrit.html>
8. Blaga Lucian, *Pietre pentru templul meu*, <http://surse.citatepedia.ro/din.php?a=Lucian+Blaga&d=Pietre+pentru+templul+meu>
9. Blaga L., *Opere.*, - Chișinău,1995
10. Crohmălniceanu Ov. S.,*Literatura română între cele două războaie mondiale*”, vol. II, Ed. Minerva, 1974)
11. Dragomirescu Daniel, *Lucian Blaga și receptarea sa critică*, <https://luceafarul.wordpress.com/atitudini/recitiri/daniel-dragomirescu-lucian-bлага-si-receptarea-sa-critica/>.
12. Einstein A., *Scrisoarea secreta catre fiica sa Lieserl*, <http://www.explorentez.ro/scrisoarea-secreta-a-lui-albert-einstein-catre-fiica-sa-leiserl-dezvaluie-care-este-forta-superma-din-univers-singura-noastra-salvare/>).
13. Biță Bonea, *Filosofia iubirii desprinse din paradisul pierdut*, 10 Iulie 2011, <http://ziarullumina.ro/filosofia-iubirii-desprinse-din-paradisul-pierdut-8075.html>
14. Blaga L., *Opere.*, - Chișinău,1995, v.1-4
15. Blaga L. *În marea trecere*, Chișinău, Ed. Litera, 1997